

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Meddelande om
interpellations svar*

1981/82:14

Torsdagen den 29 oktober

Kl. 12.00

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

1 § Upplästes följande inkomna skrivelse

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om entledigande från uppdraget som riksdagsledamot fr. o. m. den 1 december 1981.

Stockholm den 28 oktober 1981

Eric Krönmark

Denna avsägelse godkändes.

2 § Förste vice talmannen meddelade att dels *Magnus Persson* (s) anhållit om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot fr. o. m. den 4 november fram till juluppehållet, dels *Staffan Burenstam Linder* (m) anhållit om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot fr. o. m. den 12 november fram till juluppehållet.

Kammaren biföll dessa ansökningar.

Förste vice talmannen anmälde att *Bo Finnkvist* (s) och *Allan Ekström* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för *Magnus Persson* resp. *Staffan Burenstam Linder*.

3 § Meddelande om svar på interpellation 1981/82:43

Anf. I Socialministern **KARIN SÖDER**:

Fru talman! Med hänvisning till riksdagsordningen 6 kap. 1 § får jag meddela följande.

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om åtgärder mot
missbruk av sociala
förmåner*

Min avsikt var att den 9 november besvara interpellationen av Esse Petersson om åtgärder mot narkotikaspridning från Danmark. Esse Petersson har emellertid inte möjlighet att ta emot svaret den dagen. Jag har därför med honom överenskommit att besvara interpellationen den 4 december.

4 § Svar på fråga 1981/82:49 om åtgärder mot missbruk av sociala förmåner

Anf. 2 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Rune Torwald har frågat mig om det inom regeringen övervägs åtgärder för att förbättra försäkringskassornas möjlighet att effektivisera behandling av alkohol- och narkotikamissbrukare och motverka missbruk av aktuella sociala förmåner.

Försäkringskassorna har enligt bestämmelser i lagen om allmän försäkring m. fl. författningar en skyldighet att se till att åtgärder vidtas i syfte att förebygga eller häva nedsättning av de försäkrades arbetsförmåga eller förkorta sjukdomstiden. Alkohol- och narkotikamissbrukare torde ofta tillhöra den grupp som enligt dessa bestämmelser bör bli föremål för rehabiliterande åtgärder.

Riksförsäkringsverket utfärdade år 1979 en föreskrift om inrättande av lokala rehabiliteringsgrupper hos försäkringskassorna som ett organ för samarbete mellan myndigheter i rehabiliteringsärenden av mera komplicerad natur. I dessa grupper, som är knutna till försäkringskassornas lokalkontor, finns representanter för arbetsförmedling, sjukvård, socialvård och frivård. Tanken är att man skall diskutera rehabiliteringsinsatser, komma överens om en plan för rehabiliteringsåtgärder som är nödvändiga och besluta om fördelningen av ansvaret för planerade åtgärder. När det gäller missbrukare är det ofta viktigt att den medicinska rehabiliteringen knyts till en bestämd läkare eller klinik.

Jag vill i detta sammanhang också erinra om riksdagens beslut i våras att överföra huvudmannaskapet för ungdomsvårdsskolorna och de allmänna vårdanstalterna för alkoholmissbrukare till kommuner och landstingskommuner. Detta är ett viktigt steg för att möjliggöra en fungerande vårdkedja och därmed effektivisera behandlingen av bl. a. missbrukare.

När det gäller kravet på läkarintyg för att man skall kunna få sjukpenning kan försäkringskassan, med stöd av bestämmelser i lagen om allmän försäkring, kräva att den försäkrade under pågående sjukdomsfall undersöks av viss läkare. Vägrar den försäkrade att delta i en sådan undersökning, kan sjukpenningen nedsättas helt eller delvis. Försäkringskassan kan vidare ålägga en försäkrad att vid framtida sjukdomsfall förete läkarintyg fr. o. m. den första sjukpenningdagen. Däremot kan inte i förväg ställas krav på intyg från en viss angiven läkare vid eventuellt kommande sjukdomsfall.

Reglerna för åläggande att lämna läkarintyg och utförningen av dessa intyg ses f. n. över inom riksförsäkringsverket. Syftet med översynen är bl. a.

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om åtgärder mot
missbruk av socia-
la förmåner*

att komma till rätta med det av Runc Torwald påtalade problemet att vissa personer söker olika läkare i syfte att skaffa läkarintyg för sjukpenning men utan motivation för adekvat behandling.

Jag anser det mycket angeläget att sjukskrivning inte får bli ersättning för vård och behandling. Som framgår av vad jag här har sagt pågår ett kontinuerligt arbete med att förbättra möjligheterna till vård och rehabilitering bl. a. av missbrukare.

Anf. 3 RUNE TORWALD (c):

Fru talman! Låt mig genast framföra mitt oförbehållsamma tack för det positiva svaret på min fråga. Jag vill emellertid till protokollet läsa in bakgrunden till frågan, eftersom den är väsentlig för att belysa vad det här rör sig om.

Det förekommer tyvärr då och då uppenbart missbruk av sociala förmåner av olika slag. Det är en viktig – men också grannlaga – uppgift för berörda myndigheter att försöka hindra och beivra sådant missbruk. Under sommaren 1979 uppspårade ett lokalkontor för försäkringskassan i Göteborg ett antal sjukskrivna, där man fann ett visst samband. Kassan krävde, att samtliga 16 berörda skulle lämna läkarintyg utfärdat av speciell läkare redan från första sjukpenningdagen. Vid uppföljning under 1980 kunde man konstatera, att flertalet inte varit sjukskrivna alls samt att två visat sig vara verkligt sjuka och blivit överförda till specialistvård. Flertalet hade tidigare varit arbetslösa, men några hade vid uppföljningstillfället fått jobb. Enligt min mening tyder detta på att de vidtagna åtgärderna varit motiverade och ändamålsenliga.

Men genom två JO-beslut den 17 december i fjol har det fastslagits, att den åtgärd som vidtagits av nyssnämnda lokalkontor av försäkringskassan inte varit tillåten enligt nu gällande lag. Det synes genom dessa utslag vara klarlagt, att försäkringskassa endast under pågående sjukskrivningsperiod kan sätta intyg från speciell läkare som villkor för fortsatt rätt till sjukpenning. Enligt erfarna bedömare bland läkare och administratörer är detta mycket olyckligt. Om en person med hjälp av ett tiotal läkare lyckas hålla sig undan arbete under några år är rehabiliteringsmöjligheterna minimala. Det är så att försäkrade, vilkas sjukdomsbild domineras av alkohol- eller narkotikamissbruk, ofta endast är intresserade av att skaffa sig läkarintyg som ger dem möjlighet att få sin sjukpenning, medan de oftast saknar motivation för adekvat behandling.

Jag anser liksom socialministern att det är mycket angeläget att sjukskrivning inte får bli en ersättning för vård och behandling. Det är därför tacknämligt att riksförsäkringsverket uppenbarligen redan har startat en översyn för att komma till rätta med de problem som jag har aktualiserat i min fråga. Därför ber jag att än en gång få tacka socialministern för det positiva svaret.

Torsdagen den
29 oktober 1981

Om tilläggsdirektiv för 1978 års semesterkommitté

Anf. 4 Socialministern KARIN SÖDER:

Fru talman! Jag vill göra ett kort tillägg till det jag i övrigt har anfört. Rune Torwald och jag är ju eniga om att det är helt oacceptabelt att man får ta ut sjukpenning i stället för att få adekvat vård – det är mycket viktigt att än en gång konstatera detta.

Jag vill också understryka att man i riks försäkringsverkets föreskrifter om inrättande av de lokala rehabiliteringsgrupperna, efter samråd med socialstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, lade fast viktiga, grundläggande ting. Dessa myndigheters samarbete skall också ske med Kommunförbundet, Landstingsförbundet och kriminalvårdsstyrelsen, just för att effektivisera helheten i rehabiliteringsarbetet och för att åstadkomma en ändamålsenlig ansvarsfördelning när det gäller den slutliga rehabiliteringen. Den slutliga rehabiliteringen av en människa, oavsett om hon är missbrukare eller ej, gäller ju att hon kan leva ett så normalt liv som möjligt med arbete och bostad. Det är alltså ändamålet med dessa enheter, som riks försäkringsverket har anbefallt i sina föreskrifter.

Anf. 5 RUNE TORWALD (c):

Fru talman! Jag vill bara passa på tillfället och tacka även för denna komplettering, eftersom dessa åtgärder, såvitt jag förstår, kommer att vara en god hjälp för försäkringskassorna och andra organ i deras många gånger mycket grannliga arbete för att beivra missbruk och främja behandling.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1981/82:8 om tilläggsdirektiv för 1978 års semesterkommitté

Anf. 6 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Sten Svensson har frågat mig vad som är anledningen till att regeringen ännu inte har klarat ut den framtida arbetssituationen för semesterkommittén.

Regeringen beslutade vid sitt sammanträde den 1 oktober i år att lägga ned semesterkommittén. Regeringen har således klarat ut kommitténs framtida arbetssituation.

Anf. 7 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! När jag kom till riksdagen i tisdags låg här ett brev från semesterkommitténs kansli, daterat den 19 oktober. Brevet innehöll endast en mening, nämligen följande:

”Regeringen beslutade vid sammanträde den 1 oktober 1981 om nedläggning av semesterkommitténs arbete.”

Statsrådet Eliasson har således bekräftat detta här och nu, och jag tackar för svaret på min fråga.

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om tilläggsdirektiv
för 1978 års
semesterkommitté*

Men vad är anledningen till att regeringen inte långt tidigare har klarat ut den framtida arbetssituationen? Inte minst är det anmärkningsvärt att den berörda personalen har fått vänta så länge på besked. Det har ju gått mer än ett år sedan det egentliga arbetet upphörde. Det har länge stått klart att utredningen arbetat efter direktiv som inte längre är relevanta i dagens statsfinansiella situation. Från den utgångspunkten är det angeläget att arbetet upphör.

Vad som dock inte får dras med i samma svep är frågan om den tekniska översynen, syftande till besparingar för företag och förvaltningar vid hanteringen av semesterlagen.

Erfarenheten av semesterlagen har bekräftat de farhågor som många av oss här i kammaren hade då lagen antogs. Jag vill påminna om de uttalanden som socialutskottet då gjorde med anledning av ett antal motioner, vari berättigad kritik restes mot lagens regelsystem. Det var bl. a. av dessa skäl som kommittén tillsattes, och som jag påpekar i min fråga blev en av huvuduppgifterna för kommittén att tekniskt förbättra den krångliga semesterlagen.

Enligt min bestämda mening måste semesterlagen förenklas och göras hanterbar för företagen och begriplig även för den anställde i samband med en sådan allmän översyn. När nu regeringen har beslutat om att lägga ner kommitténs arbete, får ingalunda frågan om den tekniska översynen falla under bordet.

Min fråga är därför: Vad avser regeringen att göra i den uppkomna situationen för att fullfölja den riksdagsbeställning som enligt min mening är innebörden av socialutskottets uttalanden i samband med riksdagsbeslutet om lagen i fråga?

Jag skall ge ett par exempel på vad som måste klaras ut vid en sådan teknisk översyn av lagen, som erfarenheterna av lagens regelverk visar angelägenheten av.

Semesterlagens intentioner om en utjämning av semesterförmånerna och om att procentregeln skulle tillämpas för alla har inte kunnat infrias. Genom lagens otymplighet har stats- och kommunalanställda fortfarande sexdagarsvecka under semestern, vilket medför åtskilliga problem och olika förmåner. För privatanställda tjänstemän har man också kvar sammalöneprincipen och ett avtal som i vissa lägen är förmånligare än lagens regler, som gäller för arbetare.

En annan otymplighet gäller lönen för sparad semester. När 16 § ändrades så att lön för sparad semester skulle ingå i underlaget för den s. k. 12-procentsberäkningen, så missade man att detta innebar dubbel semesterlön för denna lönedel.

Mot bakgrund av den samhällsekonomiska situationen visar dylika exempel hur angeläget det är att fullfölja den tekniska översyn som socialutskottet påkallade då lagen antogs.

Torsdagen den
29 oktober 1981

Om tilläggsdirektiv för 1978 års semesterkommitté

Anf. 8 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Jag vill först säga att det var viktiga arbetsuppgifter som semesterkommittén hade att söka lösa – dels frågan om en eventuell semesterfond, dels frågan om huruvida förenklingar var möjliga att genomföra utan att förändra de rättigheter som hade införts i den nya semesterlagen.

Det stod klart att några nya kostnadskrävande reformer på det här området inte kunde ske under överskådlig tid. Det blev därför en diskussion inom kommittén om i vilken ordning man skulle ta sig an uppgifterna. Det ledde till en läsning av arbetet.

För att söka lösa upp den situationen övervägde vi tilläggsdirektiv. För att sådana skulle kunna leda till det resultatet att arbetet kunde rulla i gång igen, var man ju tvungen att se till att de olika parterna och intressenterna i utredningen sinsemellan kunde finna dessa tilläggsdirektiv ändamålsenliga.

Så småningom stod det klart att det inte fanns några tilläggsdirektiv som kunde lösa upp den läsning och blockering som hade skett. I det läget återstod bara att lägga ner kommittén.

Den anpassning av semesterlagen till olika branschers förhållanden som är nödvändig sker i avtal, och det har visat sig att problemen i huvudsak kunnat lösas på det sättet. Men en del problem återstår, och vi får nu pröva i vilken form vi skall ta oss an den uppgiften.

Anf. 9 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för dessa synpunkter. Vi kan mot bakgrunden av det statsfinansiella läget vara helt överens om att vi inte på något sätt skall låta arbetet resultera i nya kostnadskrävande reformer. Låt mig slå fast att vi ser det på detta sätt.

Men det är viktigt att vi också klarar ut de problem som lagens regler, t. ex. om frånvaro, har ställt till med. Reglerna har rent allmänt sett uppfattats som mycket svårbemästrade. Men lagen är svår att begripa för gemene man, vilket leder till att den enskilde svårligen kan göra egna beräkningar, t. ex. om semesterlön vid frånvaro av olika slag. Hanteringen av semesterfrågor tar mycken tid i anspråk på företagen, och lagen anses åsamka många arbetsgivare höga kostnader.

Jag vill också påpeka att socialutskottet i det av riksdagen godtagna betänkandet säger att man förutsätter att den aviserade utredningen får följa utvecklingen och framlägga de ändringsförslag som kan anses motiverade med anledning av erfarenheterna från semesterlagens tillämpning. När utskottet i betänkandet besvarar ett antal motioner så förutsätter man också att utredningen får i uppdrag att med uppmärksamhet följa tillämpningen av den nya lagen och att till prövning ta upp de frågor som härvid kan aktualiseras.

Då anser jag att vi rimligen inte kan förvänta oss att allting löses avtalsvägen, utan man måste se till att göra förändringar i själva lagtexten.

Det är det jag är ute efter. Jag förstår av arbetsmarknadsministrarnas svar nu att det kommer någon form av sådan utredning. Men jag skulle, fru talman, vilja be arbetsmarknadsministern att precisera vad han avser att åstadkomma i den riktningen.

Nr 14

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om arbetslösheten
i Västerbottens
inlandskommuner*

Anf. 10 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Någon sådan precisering är jag inte beredd att göra i dag. Vi har möjlighet att ta upp den här frågan exempelvis i samband med den genomgång av olika ledighetslagar som nu sker. Det kan vara ett naturligt tillfälle. Någon annan precisering är jag för dagen inte beredd att göra.

Anf. 11 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Låt mig då slå fast att det är nödvändigt att det här arbetet går vidare och att den lagtekniska översynen verkligen får fortsätta. Den får alltså inte falla under bordet på grund av att kommittén nu lagts ned.

Får jag till sist anlägga ytterligare en synpunkt.

För personer med oregelbunden arbetstid och intermitterent deltidsarbete uppstår också många problem. Det är exempelvis olöst hur tvåårsgränsen vid sjukdom skall fungera när det är fråga om halv sjukskrivning med intermitterent förläggning. Jag vill skicka med även denna synpunkt. Detta måste klaras ut i samband med den juridiska översynen.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1981/82:17 om arbetslösheten i Västerbottens inlandskommuner

Anf. 12 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! John Andersson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att skapa arbetstillfällen i Västerbottens inlandskommuner.

Arbetsmarknadsläget är oroande i Västerbottens län liksom i resten av landet. Trots det ytterst ansträngda budgetläget har regeringen därför, i samband med att regeringens ekonomisk-politiska program presenterades, beslutat om åtgärder för sysselsättningen för 600 milj. kr. utöver vad som tidigare i år anvisats till sysselsättningsskapande åtgärder.

Dessutom vill jag erinra om att det ännu är för tidigt att utläsa effekterna av de sysselsättningsstimulanser som riksdagen beslutade om i våras med anledning av regeringens sysselsättningspolitiska proposition. Såväl den tillfälliga rekryteringsstimulansen som rekryteringsbidraget för långtidsarbetslösa ungdomar är stimulansåtgärder som kommer att få full effekt först senare under budgetåret.

För flertalet av Västerbottens inlandskommuner gäller dessutom fortfarande att dessa i sysselsättningsskapande syfte har möjlighet att ta del av de särskilda medel som avsatts för Vindelälvsområdet. Den 1 oktober i år

*Om arbetslösheten
i Västerbottens
inlandskommuner*

beviljade regeringen Lycksele kommun drygt 3,8 milj. kr. ur dessa medel för att anlägga två campingplatser samt för att uppföra ett strömakvarium i Lycksele djurpark. Den 17 september beviljades Ammarnäs Sameförening närmare 1.1 milj. kr. från samma anslag för att uppföra en samegård.

Anf. 13 JOHN ANDERSSON (vpk):

Fru talman! Jag får först tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Läget är att arbetslösheten är svår i Västerbottens län och i synnerhet i dess inlandskommuner. Detta oroar också arbetsmarknadsministern, enligt vad som framgår av svaret.

Eftersom jag på tre minuter inte har möjlighet till någon större genomgång av läget i länet kommer jag här att uppehålla mig främst vid min hemkommun. Den kommunen får bli ett exempel på problemen.

Det finns i dag inte ett enda ledigt jobb att förmedla. Under september månad var arbetslösheten 7.1 %, och kvinnoarbetslösheten hela 9.7 %. Till detta skall läggas att det fanns i beredskapsarbete 46 personer, i AMU-utbildning 30, i KOMVUX-utbildning 15 och i IKS-verksamhet 15 – alltså tillfälliga arbeten. Varsel om uppsägning är utfärdade för 50 anställda vid två företag i kommunen. Därtill kommer att rätt många röjningsarbetare vid Vattenfall mister sina jobb när snön kommer och att vissa byggnadsarbeten inom kort slutförs, vilket betyder flera arbetslösa byggnadsarbetare.

Om inte snabba åtgärder sätts in kommer alltså arbetslösheten i procent att inom den närmaste framtiden kunna mätas i tvåsiffriga tal.

Att mäta arbetslöshet i siffror är en sak, men att mäta det mänskliga lidandet är något annat och betydligt svårare.

I veckan fanns det i en ortstidning ett reportage om arbetslösheten i just Dorotea. Det handlade bl. a. om en ung tvåbarnsfamilj, där båda makarna går arbetslösa. De säger: Våra framtidsplaner håller på att krossas.

Vad har arbetsmarknadsministern för svar att ge dessa ungdomar och andra arbetslösa? Här räcker det inte med de särskilda medel som avsatts för Vindelälvsområdet och inte heller med de 600 milj. kr. som enligt vad arbetsmarknadsministern omtalar har anvisats.

De siffror för Dorotea kommun som jag här har nämnt måste väl ändå övertyga arbetsmarknadsministern om att det behövs snabba åtgärder här. Det går inte att vänta på eventuella effekter som kan tänkas komma längre fram.

Andra frågeställningar dyker också upp på grund av den situation som dessa kommuner befinner sig i: Hur länge är det möjligt att upprätthålla samhällsservice och andra funktioner om arbetslösheten tillåts att fortsätta och även öka?

Jag tycker att arbetsmarknadsministern och regeringen fortfarande är skyldiga dessa människor och dessa kommuner ett svar.

Anf. 14 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! John Andersson säger att det inte räcker med Vindelälvs-pengarna och anslaget för beredskapsarbeten. Jag delar helt den uppfatt-

ningen. Det går inte att med selektiva insatser klara de ekonomiska problem som vårt land står inför. Vi måste ha generella ekonomisk-politiska åtgärder i botten, som får vårt näringsliv att expandera.

Av den anledningen har regeringen fattat beslut om devalveringen och därtill lagt fram förslaget om momssänkning. Riksbanken har kompletterat detta med en räntesänkning, som också ger möjligheter till expansion.

Om vi inte får i gång näringslivets efterfrågan i grunden, inte ökar vårt näringslivs konkurrensförmåga, finns det inte heller i Norrlands eller Västerbottens inland någon grund för att med kompletterande åtgärder klara sysselsättningen.

De åtgärder som vi därutöver har satt in är emellertid i hög grad inriktade på att klara de mest utsatta områdena. De 100 milj. kr. som ingick i det s. k. Vindelälvspaketet har dessutom använts så att de kan ge bieffekter.

Jag var i tillfälle att i somras följa upp hur de pengarna har använts och kunde konstatera att de indirekt ger möjlighet för ännu fler att få sysselsättning än genom de direkta projekt dit pengarna har gått.

När det gäller ungdomarnas möjligheter att få jobb delar jag John Anderssons oro. För att ge dem en bättre möjlighet inför den här vintern har vi beslutat att även 18- och 19-åringar skall få möjlighet till arbetsmarknadsutbildning. Trots allt är det utbildningsmöjligheterna som är avgörande för om ungdomarna i framtiden skall kunna ta de jobb som skapas. Av de ordinarie medel som står till förfogande för beredskapsarbeten och av de tilläggsanslag som vi har beviljat i två olika omgångar har Västerbottens län i sin helhet fått en ökning med ca 20 milj. kr., vilket alltså ger utrymme för större volym beredskapsarbeten i vinter än förra vintern.

Anf. 15 JOHN ANDERSSON (vpk):

Fru talman! Om jag fortfarande skall uppehålla mig vid min egen hemkommun, är den dystra trenden följande. I augusti 1980 hade vi en arbetslöshet på 4,6 %, i juli 1981 6,3 %, i augusti 1981 6,0 % och nu i september 7,1 %. Då kommer de varsel som är lagda för 50 personer att träda i kraft, och alla de tillfälliga arbetena kommer att slutföras. Det behövs över 300 nya arbetstillfällen enbart i denna kommun.

Nu är det på det sättet att även arbetslöshet kostar stora pengar. Det måste vara vettigt både ur ekonomisk och ur mänsklig synpunkt att ordna jobb åt dessa människor. Det är ganska vanskligt att säga i vad mån de här generella åtgärderna kommer att förändra arbetslöshetssiffrorna. Då blir det ju fråga om att man, medan man väntar på eventuell förbättring, måste sträva efter att ordna sysselsättning för de här människorna. Det rör sig ju om små kommuner, och redan i dag står man på gränsen till vad som kan accepteras när det gäller samhällsservice osv. Vi har inte råd att förlora flera människor genom att de flyttar ut.

Jag tycker fortfarande att det måste till snabba åtgärder. Och det ansvaret måste regeringen ta, för kommunerna gör allt vad de kan för att ordna sysselsättning, men deras resurser räcker ju inte hur långt som helst.

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om arbetslösheten
i Västerbottens
inlandskommuner*

Anf. 16 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Det är alldeles riktigt som John Andersson säger att arbetslöshet kostar pengar. Därför använder vi mer än 85 % av den budget som står till förfogande när det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder till utbildning och sysselsättningsskapande insatser och bara en tiondel för direkt kontant understöd till arbetslösa. Vi tycker det är en bättre användning av pengarna, och jag är glad att John Andersson delar den meningen.

Det verkar som om John Andersson tror på att det blir positiva effekter av det ekonomisk-politiska paket som regeringen lagt fram. Det är fint om John Andersson och hans parti stöder det fullt ut i riksdagen när man senare skrider till omröstning. Om så inte sker förvärras utsikterna på arbetsmarknaden. I avvaktan på att de här åtgärderna får full effekt har vi ökat på de arbetsmarknadspolitiska insatserna, varav alltså Västerbottens län har fått 20 milj. kr. mer för att klara sina problem, jämfört med förra vintern.

Anf. 17 JOHN ANDERSSON (vpk):

Fru talman! Ja, det är ju inte på det sättet att jag tror på det ekonomisk-politiska paket som regeringen har lagt fram. Det är arbetsmarknadsministern som sätter tilltro till det. Vad jag sade var att det är mycket vanskligt att veta i vad mån det kommer att ge effekter på längre sikt.

Det saknas ju inte projekt som snabbt kan igångsättas i Västerbotten. Jag vill erinra om att länsstyrelsen i en skrivelse till regeringen för två månader sedan föreslagit en mängd åtgärder för att främja sysselsättningen i Västerbottens län. Det gäller projekt som inte enbart är av kortsiktig natur utan även sådana som kommer att få långsiktiga effekter, bl. a. början till verksamheter på energiområdet. Länsstyrelsen hemställer i den skrivelsen om ett anslag på 200 milj. kr.

Det skulle vara intressant att i detta sammanhang få höra om regeringen har diskuterat denna skrivelse och i vad mån man tänker tillmötesgå Västerbottens länsstyrelses hemställan i det här fallet.

Anf. 18 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Det är klart att vi har diskuterat den framställningen liksom många andra framställningar med liknande innehåll från andra län och kommuner. Vi tar upp dem i samband med konkreta förslag. När det gäller energifrågan har vi efter riksdagens beslut ställt 1,7 miljarder kronor till förfogande genom oljeersättningsfonden t. ex., för att hjälpa fram sådana projekt som också ger sysselsättningseffekter. Det är framställningar av det slag som Västerbottens län här har gjort som lett till slutsatsen att ytterligare resurser för arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste ställas till länets förfogande.

Anf. 19 JOHN ANDERSSON (vpk):

Fru talman! Jag tror att det finns möjligheter att göra mycket mer, men det är klart att det är fråga om fördelningspolitiska åtgärder. Jag anser att det

hade varit mycket bra om man i stället för att sänka skatten för höginkomsttagare med inkomster över 100 000 kr. om året eller i stället för indexregleringen hade använt den miljarden för att skaffa jobb åt arbetslösa ungdomar. Det är tydligen så att vi ser på de här problemen från olika synpunkter.

Jag kan bara konstatera att arbetsmarknadsministern inte har något svar att ge till de människor som är arbetslösa, t. ex. till den unga tvåbarnsfamilj i Dorotea som säger: "Vi ser vår framtid krossad." Man tänker tydligen äse att den dystra framtidsbilden får bli verklighet.

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Norr-
botten*

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1981/82:31 om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten

Anf. 20 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Frida Berglund har frågat mig när regeringen kommer att vidta åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten i enlighet med de förslag arbetsmarknadsstyrelsen i maj presenterade för regeringen.

Regeringen har tidigare denna höst, trots det ytterst ansträngda budgetläget, beslutat om åtgärder för 600 milj. kr. utöver vad som tidigare i år anvisats till sysselsättningsskapande åtgärder. Av dessa medel har 60 milj. kr. tilldelats Norrbottens län som beredskapsmedel och 28,6 milj. kr. för tidigareläggning av statliga byggnadsobjekt.

Regeringen har tidigare i år beslutat att förlägga en servicecentral till Kiruna och givit medel till den demografiska databasen vid Umeå universitet för en tidsbegränsad beställning vid nämnda servicecentral. Detta är ett av de projekt som arbetsmarknadsstyrelsen har tagit upp i sin skrivelse.

Regeringen kommer i samband med eventuella ytterligare åtgärder för Norrbotten att ta i beaktande de förslag som arbetsmarknadsstyrelsen fört fram i sin skrivelse.

Anf. 21 FRIDA BERGLUND (s):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet Eliasson för svaret. Statsrådet hänvisar till det ansträngda budgetläget. Jag skulle vilja säga att det är väldigt dålig samhällsekonomi att låta människor gå arbetslösa.

I sitt svar talar statsrådet också om "eventuella ytterligare åtgärder för Norrbotten". Betyder det att regeringen har gett upp? Vad kommer att hända med de arbetslösa, om inget annat görs än vad regeringen hittills har gjort?

Sedan mitten av 1970-talet har arbetsmarknadssituationen försämrats mycket snabbare i Norrbotten än i övriga delar av landet.

Mot den bakgrunden och med tanke på de ytterligare försämringar som kunde väntas lämnade AMS redan i maj förslag i syfte att med ett samlat grepp begränsa de stora problemen i vårt län.

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Norr-
botten*

Vi väntar fortfarande på regeringens samlade grepp. Små insatser här och där löser inte problemen. Situationen är sådan.

Läget i dag t. ex. kan beskrivas så här: 1 644 arbetslösa slåss om sex lediga jobb i Kiruna. På ett år har de lediga jobben nästan helt försvunnit, medan arbetslösheten fortsatt att stiga. Genomsnittsarbetslösheten för alla ungdomar i Kiruna mellan 16 och 24 år är 20,8 %. För kvinnor mellan 16 och 19 år är den 25,2 %. Arbetslösheten i länet ökar totalt, ungdomsarbetslösheten ökar snabbast.

Långtidsarbetslösheten ökar drastiskt. I dagens läge riskerar t. ex. ungdomarna att hamna i en varaktig arbetslöshet.

Vi socialdemokrater har hävdat och har också framfört till regeringen att en ytterligare ökning av arbetslösheten skulle allvarligt äventyra möjligheterna att någonsin vända arbetslöshetskrisen i länet till en positiv och bestående utveckling av länets näringsliv och arbetsmarknad.

Statsrådet Eliasson här i ett brev den 31 augusti i år till LO-distriktet och SAP-distriktet i Norrbotten skrivit att inom regeringen finns full beredskap för att möta en väntad uppgång av arbetslösheten. Det här svaret ger vid handen att regeringen har resignerat, och jag skulle vilja ställa frågan: Har regeringen ändrat uppfattning sedan i augusti?

LKAB:s varsel. SSAB:s varsel och neddragningen av bygg- och anläggningsarbeten innebär att de redovisade insatserna kommer att med knapp nöd hejda ökningen av arbetslösheten. Jag har sagt flera gånger tidigare att det är slöseri med samhällets resurser att låta människor gå arbetslösa, och det vill jag understryka i dag också.

Anf. 22 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Får jag först komplettera Frida Berglunds bild av läget i Norrbotten med att konstatera, att sedan 1976 har 5 000 fler personer fått arbete i Norrbotten än tidigare. Antalet sysselsatta är alltså 5 000 högre i genomsnitt för 1980 än för 1976, när vi tog över efter den socialdemokratiska regeringen.

Anledningen till att läget i Norrbotten har varit så bekymmersamt är inte minst de problem som uppkom efter misslyckandet med Stålverk 80. Jag har sagt det många gånger förut, men jag tycker att det skall vara med i bilden varje gång man diskuterar läget i Norrbotten. Det har bl. a. fått till följd att antalet projekt som står till förfogande för att klara sysselsättningen successivt har blivit mindre. Dessa projekt behövs bl. a. för att klara effekten av Stålverk 80-projektets haveri.

Frida Berglund frågar efter det samlade greppet. Låt mig då erinra om Norrbottenspropositionen, som lades för ett par år sedan och som gav 1 000 milj. kr. till särskilda insatser för Norrbotten. Det var ett samlat grepp som saknar motsvarighet vad gäller något annat län vid något annat tillfälle. Det visar att regeringen har vidtagit exceptionella åtgärder för att klara Norrbottens problem.

I augusti sade jag, enligt det brev som Frida Berglund citerade, att vi hade full beredskap för att göra något åt den hotande arbetslöshetssituationen. I september kom också regeringspaketet. En fjärdedel av de extra åtgärder som då sattes in gick till Norrbottens län. Det visar att vi inte bara delar oron utan dessutom har satt in ett stort antal åtgärder för att råda bot på läget.

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Norr-
botten*

Anf. 23 FRIDA BERGLUND (s):

Fru talman! Det här är den gamla vanliga visan – att man gjort så väldigt mycket. Det som är gjort är bra, eftersom situationen skulle ha varit ännu värre utan dessa åtgärder. Men vi har ändå mer än 10 000 arbetslösa i dag. Många av dem som har sysselsättning arbetar deltid, och många har sådana deltider att de inte kan försörja sig på det arbetet. Det är alldeles riktigt, som statsrådet Eliasson säger, att den verkliga utförlöpan kom i och med stoppet för Stålverk 80. Vi har hela tiden sagt att man måste göra långsiktiga näringspolitiska insatser. Det fanns vissa sådana förslag i Norrbottenspropositionen. Vi tyckte att det var en riktig satsning som folkpartiregeringen där gjorde.

Med tanke på den ställning som staten har i Norrbotten som ägare dels till råvarutillgångar, dels till en stor del av industrin, är det viktigt att staten tar sitt ägaransvar och ser till att näringslivet fungerar. Av de 10 miljarder som industriminister Åsling lovade skulle satsas på framtida småindustri blev det ingenting. Därför behöver vi nu arbetsmarknadspolitiska insatser.

Under budgetåret 1977/78 kostade de arbetsmarknadspolitiska insatserna 887 milj. kr. Hade vi haft samma sysselsättningsläge i Norrbotten som i övriga landet hade 686 av dem inte behövt satsas.

Detta räkneexempel visar att satsar man inte på långsiktiga näringspolitiska åtgärder uppstår det krav på arbetsmarknadspolitiska insatser, t. ex. beredskapsarbeten.

Anf. 24 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Den gamla vanliga visan, Frida Berglund, innebär inte bara att vi gjort väldigt mycket utan också att vi gör ständigt mer. Förändringen från augusti – jag beskrev läget då så att vi hade full beredskap – till september var att ytterligare drygt 100 miljoner kom till Norrbottens hjälp för att man skall klara en svår vinter. Vi är ständigt beredda att pröva nya uppslag för att komma Norrbotten och dess inbyggare till hjälp.

Det är alldeles riktigt att staten som ägare till de stora basindustrierna har ett särskilt ansvar. Industriministern kommer senare i höst att presentera en särskild proposition som gäller LKAB-SSAB-problemen, som naturligtvis i hög grad berör Norrbotten.

Låt mig till sist säga att Norrbotten, med industrier som är extremt exportberoende, givetvis är mycket beroende av utvecklingen i hela Sveriges ekonomi. Den devalvering som vi gjort i Sverige och den revalvering som man gjort utomlands kommer att få stor betydelse för sysselsättningen i Norrbotten framöver.

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om besked om
medel för arbets-
marknadsutbild-
ning*

Anf. 25 FRIDA BERGLUND (s):

Fru talman! Övriga Sverige är också mycket beroende av utvecklingen i Norrbotten – det vill jag inpränta i alla. Man kan inte låta en landsdel utarmas. Norrbotten är en landsdel där det finns gott om resurser: där finns råvaror, personella resurser, energi och allt möjligt annat. Där går i dag en stor del av människorna arbetslösa. Man tar inte till vara deras arbetskapacitet. I och med att de går arbetslösa kommer de in i ett långvarigt beroende av samhället. Det är bevisat att sjukdomarna, den sociala missanpassningen, osv., ökar på grund av arbetslösheten. Det blir samhällets sak att så småningom ta hand om de människor som drabbas av detta.

Åkeriförbundet har 25 % av sina bilar utan sysselsättning i november. 30 % av entreprenadföretagens resurser utnyttjas inte. Likadant är det på område efter område.

De 100 miljoner som statsrådet nämnde räcker inte. Det är regeringens skyldighet att lösa de här problemen.

Anf. 26 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Låt mig till sist till Frida Berglund säga att det grundläggande är att vi måste se till att vi har en tillräcklig efterfrågan i ekonomin. Medverka därför inte, Frida Berglund, till att ytterligare försämra läget på arbetsmarknaden genom att gå emot förslaget till momssänkning! Det innebär att tiotusentals jobb ytterligare här i landet äventyras. Det vore ett bra resultat av den här debatten om Norrbotten, om vi blev överens om att vi inte skall fatta beslut som ytterligare försämrar läget.

Anf. 27 FRIDA BERGLUND (s):

Fru talman! Jag är ledsen för att jag inte hinner ta upp åtstramnings- och momssänkingsdebatten. Jag vill bara understryka att vi ända sedan vi kom i opposition har lagt fram förslag i denna riksdag som om de hade bifallits skulle ha inneburit att Norrbotten och Sverige hade haft ett betydligt bättre läge. Men ni har inte lyssnat på oss. Ni har lyssnat på Gösta Bohman och andra som har haft en annan idé.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1981/82:41 om besked om medel för arbetsmarknadsutbildning

Anf. 28 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Sune Johansson har frågat mig om jag anser det vara tillfredsställande att besked om medel för arbetsmarknadsutbildning har fördröjts på det sätt som nu skett när det gäller Värmland.

Låt mig först få säga att jag naturligtvis inte alls finner det tillfredsställande att kursstyrelsen i Värmland inte har fått definitivt besked om sina

medelsramar för arbetsmarknadsutbildningen i länet. Tvärtom tycker jag att det är beklagligt. Dess bättre är situationen inte fullt så mörk som Sune Johansson beskriver den i sin fråga.

Kursstyrelserna lämnade i juni månad sina budgetförslag för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen till skolöverstyrelsen, som därefter hade att granska och sammanställa budgetförslagen till en budget för hela riket.

Skolöverstyrelsen har vid sin budgetgranskning haft kontakt med samtliga kursstyrelser i landet för diskussioner om medelsbehovet för resp. län.

Dessutom har skolöverstyrelsen i ett brev, daterat den 17 september 1981, till kursstyrelserna förklarat sitt dröjsmål med att fastställa budget för arbetsmarknadsutbildningen. I detta brev har skolöverstyrelsen även angivit att de medelsbegränsningar som måste vidtas för att få den totala budgeten att stämma mot disponibla medel i stort sett inte kommer att påverka den planerade utbildningsvolymen.

Efter vad jag har inhämtat har skolöverstyrelsen i denna vecka börjat expediera definitiva besked om medelstildelningen till kursstyrelserna. Några län återstår. De kan vänta besked inom den närmaste tiden.

*Om besked om
medel för arbets-
marknadsutbild-
ning*

Anf. 29 SUNE JOHANSSON (s):

Fru talman! Invand hövlighet bjuder mig att tacka för svaret.

Jag har med min fråga till arbetsmarknadsministern velat peka på den tröghet som tycks finnas hos de myndigheter som handhar ett så viktigt arbetsmarknadspolitiskt område som medelstildelningen för arbetsmarknadsutbildningen. Nu har arbetsmarknadsministern i sitt svar angivit att den delvis beror på de ökade restriktioner som skolöverstyrelsen har att arbeta under. Därmed förklarar han också att regeringen är medansvarig för denna tröghet.

Överallt inom vår numera hårt utsatta arbetsmarknad understryker alla som vill påverka sysselsättningen i positiv riktning behovet av snabba beslut som kan medverka till att snabbt aktivera arbetslösa människor så att de inte grips av missmod och en känsla av social utslagning som påtvungen arbetslöshet lätt leder till.

Att behovet av sådana snabba arbetsmarknadspolitiska åtgärder är stort exempelvis i Värmland vill jag belysa genom att referera till länsarbetsnämndens statistik för september månad. Antalet arbetssökande uppgick då till 12 894, och antalet lediga platser var ungefär 330. 6 900 människor var helt utan arbete. Detta var en något lägre siffra än för augusti 1981. Men de arbetslösa var ändå 1 900 fler än vid motsvarande tid föregående år. Länet har en arbetslöshet på 4,9 % och ligger tvåa efter Norrbotten.

Det är med utgångspunkt i detta perspektiv som både länsarbetsnämnden och fackliga och politiska organisationer i länet frågar sig vad som är anledningen till att ekonomiska medel för arbetsmarknadsutbildning, dels den som pågår kontinuerligt, dels den som skall sättas i gång, fördröjs genom någon sorts centralbyråkrati. Arbetsmarknadsministern bör ta det här

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om besked om
medel för arbets-
marknadsutbild-
ning*

uppkomna fallet som incitament för helt nya arbetsrutiner för planering, budgetering och genomförande av arbetsmarknadsutbildning. Situationen på arbetsmarknaden här i landet är ju onormal sedan vi fick borgerliga regeringar, och det gäller att anpassa administrationen så att den fungerar också i en sådan situation.

Är arbetsmarknadsministern beredd att medverka till att sådana nya rutiner kommer till stånd?

Anf. 30 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Ja, Sune Johansson, det är jag beredd till. Jag skulle kunna säga att vad göras skall är redan gjort.

De problem med tröghet i systemet som Sune Johansson påtalar har lett fram till två saker. Dels har vi tillsatt en utredning som går igenom budget- och styrsystemet, dels har vi redan innan vi har tagit slutlig ställning till utredningens förslag i samråd med myndigheterna börjat tillämpa ett lokalt budgetsystem som skall råda bot på den tröghet som Sune Johansson talar om och som är ett arv från gången tid. Vad vi gör är alltså att försöka förbättra ett viktigt arbetsmarknadspolitiskt instrument.

Jag delar Sune Johanssons uppfattning att AMU är och skall vara ett prioriterat arbetsmarknadspolitiskt medel. Just därför har vi till sista öret ställt de resurser till förfogande som myndigheterna önskade. Det är alltså en felaktig beskrivning Sune Johansson gör när han skyller på ekonomiska restriktioner som regeringen skulle ha infört.

Däremot är vi angelägna om att få en riktig hushållning med de medel som står till förfogande. Vi vill ha effekt genom en lägre arbetslöshet. Därför inför vi ett styrsystem som ger försäkringar om det.

Jag beklagar – det gjorde jag redan i mitt första svar – att man inte har fått medlen ut i kursstyrelserna i den tid som jag tycker att det hade varit motiverat. Vi fattade vårt beslut redan i början av maj månad, och det hade därför bort finnas tid för att vidare distribuera medlen tidigare än vad som nu har skett.

Anf. 31 SUNE JOHANSSON (s):

Fru talman! Det finns ingen anledning att provocera en debatt med arbetsmarknadsministern, eftersom han ju nu har hörsammat kraven om ändrade rutiner på området. Jag hälsar det med tillfredsställelse, men jag vill då också skicka med en riktlinje för de ändrade rutinerna, nämligen att dessa får en anpassning som innebär att länsarbetsnämnderna och kursstyrelserna får större praktiska möjligheter att anpassa planeringen till den ambition och målsättning som behövs för att möta arbetslösheten i utsatta län.

Länsarbetsnämnden befinner sig ju f. n. i den situationen att man måste fråga sig om man skall strunta i att arbetslösheten stiger och att behovet av arbetsmarknadsutbildning är stort, i avvaktan på besked om pengar till utbildningsbudgeten. Det är klart att länsarbetsnämnden inte vill ha det på det sättet, utan man vill veta att man kan få medlen inom en så snar framtid som möjligt.

Eljest riskerar man att försätta sig i en skuldsituation som sedan blir mycket svår att reda ut. Det gäller samarbete med andra kursanordnare och mycket annat som måste klaras ut.

Men jag är i stort sett nöjd med arbetsmarknadsministerns svar. Om han sedan också ser till att det han talat om blir verkställt så snart som möjligt, är jag ännu mera nöjd.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 14

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om åtgärder mot
särbestämmelser
för svensk bilin-
dustri*

9 § Svar på frågorna 1981/82:29 och 30 om åtgärder mot särbestämmelser för svensk bilindustri

Anf. 32 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Per Westerberg har med hänvisning till att det inom EG föreligger ett förslag till ett nytt system för typgodkännande av fordon och av att det finns svenska särbestämmelser för fordon dels frågat mig om hur jag ser på EG:s nya bestämmelser och gällande svenska, dels frågat handelsministern om denne avser att ta några initiativ för att samordna svenska bestämmelser med t. ex. EG:s.

Frågan till handelsministern har överlämnats till mig.

Sverige har ett omfattande handelsutbyte med andra europeiska stater. Bl. a. därför har vi ett starkt intresse av att de tekniska bestämmelser som gäller i Europa i allmänhet är så likartade som möjligt. Sverige deltar därför aktivt i det internationella samarbete som syftar till att undanröja olikheter som kan uppfattas som tekniska handelshinder. En del i detta samarbete är strävandena till harmonisering av de olika ländernas fordonsbestämmelser.

Sverige är medlem i EFTA, som är ett frihandelsområde. Vidare har vi ett frihandelsavtal med EG, som är en tullunion med möjlighet att direkt påverka medlemsländernas lagstiftning. Det allmänna europeiska harmoniseringsarbetet på fordonsidan sker inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE). EG-staterna deltar i ECE-samarbetet för att man så långt som möjligt skall ha samma regler inom EG och Europa i övrigt.

Den svenska målsättningen är att anpassa de nationella kraven till vad som gäller i Europa i övrigt. I vissa fall är emellertid avvikelser ofrånkomliga beroende på bl. a. klimatiska förhållanden.

Typbesiktningsutredningen gjorde på regeringens uppdrag en genomgång av fordonsbestämmelserna i syfte att harmonisera dessa med övriga europeiska. Utredningen har redovisat sitt arbete direkt till trafiksäkerhetsverket, som nu arbetar vidare med frågan.

I andra fall kan avvikelser från de internationella harmoniseringssträvandena vara motiverade för att tillgodose skyddet av människors hälsa och säkerhet. Det internationella regelsystemet ger Sverige, liksom övriga parter, full frihet att göra egna nationella bedömningar i detta avseende.

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om åtgärder mot
särbestämmelser
för svensk bilin-
dustri*

Beträffande EG gäller att EG-godkännande f. n. endast kan utfärdas för enskilda komponenter. EG:s målsättning är emellertid att få till stånd ett system för typgodkännande av hela fordon, vilket skulle medföra avsevärda kostnadsbesparingar för producenterna. En av de utestående frågorna är hur länder utanför EG skall ges möjlighet att utnyttja systemet. Sverige har vid flera tillfällen vid kontakterna med EG framhållit vikten av att systemet ges en icke-diskriminatorisk utformning och att de svenska biltillverkarna får möjlighet att utnyttja detta på lika villkor som tillverkarna i EG. Vi följer naturligtvis utvecklingen på detta område noggrant, eftersom den har stor betydelse för den svenska bilindustrin.

Anf. 33 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på mina frågor.

Till att börja med vill jag påpeka att svenska fordonsbestämmelser fortfarande är mycket särpräglade på många områden och ofta saknar internationella motsvarigheter.

Ser vi på bl. a. avgasreningsområdet, som kommunikationsministern själv var inne på, kan vi konstatera att det finns två olika konventioner: den som tillämpas inom EG och den som tillämpas inom USA. Det gäller här stora marknader för bilindustrin. Sverige tillämpar huvudsakligen gamla, föråldrade amerikanska bestämmelser som har kompletterats med svenska idéer och påfund. Detta har inneburit betydande kostnadsökningar inom produktionen, men framför allt – och det har drabbat svensk bilindustri särskilt mycket – ökade lagringskostnader. Uppskattningar i dag tyder på att den svenska bilindustrin på grund av dessa särregler har vidkänts en ökning av kostnaderna per år på minst 60 milj. kr. Dessutom har konsumenterna självfallet drabbats av högre kostnader vid köp av sina bilar.

Det torde inte vara obekant för kommunikationsministern att bilindustrin i västvärlden i dess helhet mer eller mindre är i gungning. Ett fåtal tillverkare kan i dag visa plusresultat. Så sent som förra året gick enligt externa bedömare såväl Volvo som Saab med betydande förluster. I år ser dock läget ut något bättre. Svensk bilindustri sysselsätter direkt eller indirekt 80 000 anställda i Sverige, och att detta skulle kunna vara en potentiell krisbransch måste ändå uppmärksammas. I Västtyskland har man tagit konsekvenserna av detta och lagt ut forskningsprogram för att hjälpa bilindustrin att få en enklare anpassning till bensinsnålare och säkrare bilar. I USA har man dämpat reglerna och kraven på nya anpassningar av bilar samt igångsatt ett gigantiskt investeringsprogram på över 40 miljarder dollar i investeringar i nya teknologier. I Sverige har vi snarast fått större problem, eftersom naturvårdsverket har krävt skärpningar av våra kompletterade gamla amerikanska bestämmelser.

Det finns anledning att samordna framför allt Europas bestämmelser med Sveriges för att man skall kunna få ned lagerhållningen av bilar.

Kommunikationsministern var inne på de typbesiktningsbestämmelser

som redan till vissa delar har antagits av EG. De innebär att besiktigandet av fordon ute i Europa väsentligt förenklas. Man kan minska antalet besiktningar för bilar från 600 till 30 och på så sätt bredda möjligheterna att införa bl. a. rostfria avgassystem och en rad andra konsumentvänliga produkter.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern om det är rimligt att fortsätta att skärpa de svenska särbestämmelserna i enlighet med vad naturvårdsverket föreslagit. Är kommunikationsministern beredd att försöka verka för en anpassning av EG:s typbesiktningens bestämmelser till svenska bestämmelser?

Anf. 34 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Frågan om naturvårdsverkets tolkning av avgasföreskrifterna föreligger som ett besvärsärende i regeringskansliet inom jordbruksdepartementets område, och jag kan alltså inte kommentera det ytterligare.

Jag vill i detta sammanhang säga att jordbruksministern igångsatt en översyn av dessa bestämmelser. Vi får väl avvakta och se vad detta leder till.

Anf. 35 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag vill upprepa min fråga till kommunikationsministern om typbesiktningen på bilar: Är han beredd verka för att vi får liknande regler som de som håller på att genomföras inom EG-området och som kan innebära betydande besparingar för konsumenterna?

Om man skall införa en ny backspegel i dag på en bil, måste man inte bara besiktiga backspegeln, utan alla de biltyper som backspegeln skall sitta på – två-, tre- och femdörrarsbilar med och utan taklucka, med olika motoralternativ och alla olika varianter som kan uppkomma. Detta är ju orimligt. Då kan man inte införa ordentlig valfrihet för konsumenten, t. ex. i fråga om rostfria avgassystem.

Anf. 36 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Som jag nämnde i mitt svar till Per Westerberg är det faktiskt så att Sverige verkar för att ingen diskriminering skall ske av länder utanför EG.

Det är självfallet att regeringen tillmäter dessa frågor stor betydelse för svenskt näringsliv och för Sverige över huvud taget, och frågorna följs med allra största uppmärksamhet.

Anf. 37 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Skall jag tolka kommunikationsministerns svar så att han är beredd att göra det även i Sverige, eller i varje fall intresserad av någonting ditåt?

Detta är ju inte ett problem bara för exporten. Det gäller även den svenska marknaden, där den svenska konsumenten kan få billigare bilpriser i och med att man kan få väsentligt underlättat typgodkännande för bilar och dessutom ökad valfrihet.

Anf. 38 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Det behövs väl ingen närmare utläggning om detta. Det är uppenbart att regeringen tillmäter bilindustrin – även den inhemska – stor betydelse och har anledning att följa utvecklingen på området.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1981/82:38 om televerkets verksamhet

Anf. 39 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Olle Wästberg i Stockholm har frågat mig om jag anser att televerkets agerande ger anledning till preciseringar i de riksdagsbeslut som reglerar televerkets ställning.

Olle Wästberg har ställt frågan med hänvisning till att televerket nu försöker på en rad områden – teletex, telefax, mobiltelefoner m. m. – befästa eller utvidga sin monopolställning.

Riksdagen beslöt för knappt ett år sedan om inriktningen av televerkets verksamhet. I beslutet behandlades bl. a. avgränsningen av verkets monopolområde. Två av de nya tjänster som Olle Wästberg tar upp i sin fråga, de allmänna telefax- och teletexttjänsterna, redovisades då särskilt. Som framgår av den redovisningen kommer televerket att erbjuda kunderna de här tjänsterna i konkurrens med andra leverantörer. Frågan om villkoren för mobiltelefonitjänsten prövas f. n. av regeringen med anledning av ett besvärssärende.

Riksdagen har alltså helt nyligen tagit ställning till vilka konkurrensförhållanden som bör gälla på teleområdet. Jag kan inte finna att händelseutvecklingen sedan dess motiverar något nytt förslag från regeringen. Inom regeringkansliet följer vi givetvis denna fråga fortlöpande.

Anf. 40 OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret, vilket ju i huvudsak hänvisar till den proposition som riksdagen antog för ett år sedan.

Nu menar jag att Ulf Adelsohn i propositionen gav uttryck för ett monopoltänkande. På teleområdet händer dessutom saker ganska snabbt. Det finns två viktiga aspekter som helt kom bort i samband med förra årets riksdagsbehandling av frågan, och det är aspekter som blir viktigare och viktigare.

Den första nya aspekten gäller yttrandefriheten. Alltmer av information förmedlas nu på kabel. Gränsen mellan brev, tidning och TV håller på att suddas ut med text-TV, telex, telefax och radiotelefoni. Just nu står vi vid någon sorts brytningspunkt: Skall information som sänds på kabel monopoliseras? Skall det statliga televerket få det avgörande inflytandet över vem som skall få utnyttja telekabeln för att sända budskap? Svarar man nej på de

frågorna, är det också nödvändigt att se över gränserna för televerkets monopol.

Den andra nya aspekten gäller industripolitik och konkurrenskraft. Det är uppenbart att om vi i Sverige skall kunna – och det måste vi – konkurrera också när det gäller elektroniska produkter och teleprodukter, så måste vi ha en hemmamarknad med konkurrens och effektivitet, inte skyddad genom ett monopol. Detta talar för att vi måste ompröva televerkets nuvarande monopolställning. Lägg till det de ganska illavarslande exemplen på hur televerket utnyttjar monolet och försöker utvidga gränserna för det! Frågan om företagstelefoner är väl det senaste och mest flagranta fallet. Där agerar televerket nu öppet för att förhindra konkurrens. En av televerkets chefer säger t. ex. att verket under flera år varit väldigt tillmötesgående mot privata monopoltelefonföretag men att det nu skall bli annat av – för nu, när televerket har ett eget system, finns det ingen anledning att låta konkurrenterna gå hur långt som helst. Det här betyder naturligtvis i klartext att konkurrens med televerket inte skall få förekomma.

Det finns också en rad andra exempel. Försöken att skapa statlig dominans vad gäller telefax och teletex inger ju mycket stor oro.

Vi står nu inför en administrativ revolution, som litet slarvigt brukar kallas för det elektroniska kontoret. Det är då nödvändigt att den utvecklingen i vårt land får ske utan statlig dominans. Vi har i Sverige ett av världens modernaste telenät. Det borde vara ett skäl till att vi skulle ha ovanligt mycket konkurrens, men i själva verket har vi ett av västvärldens hårdaste monopol på teleområdet.

Anf. 41 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Om man utvidgar frågan till en principfråga om monopol eller inte monopol, är det naturligtvis en väldigt stor fråga, och en svår fråga, särskilt i ett läge då det gäller ett sådant område som hela televerkets verksamhet.

Det förhåller sig så – som Olle Wästberg i Stockholm säkert känner väl till – att televerket har ett ansvar för att telekommunikationer skall förekomma över hela landet. Det förenklar förvisso inte den här frågan när det gäller i hur stor utsträckning konkurrens om delar av den verksamheten kanske förekommer.

I riksdagsbeslutet från i fjol finns inskrivet att monopolställningen möjligen kan få ändras med hänsyn till den tekniska utvecklingen. Till yttermera visso finns det, som jag antydde, inom regeringskansliet ett besvärsärende som ännu inte är avgjort. Men jag delar helt Olle Wästbergs synpunkter på komplexiteten och hur svårt det är att förena en allmän, över hela landet förekommande service med konkurrens mellan olika företag. Därmed har jag inte sagt att monolet skall se ut si eller så, utan detta är mera en beskrivning av problemets komplexitet.

Nr 14

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om televerkets
verksamhet*

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om åtgärder för
att förhindra ut-
försäljning av
svenska fartyg*

Anf. 42 OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Fru talman! Min huvudsynpunkt var nu inte att detta problem är så väldigt besvärligt och komplext utan snarare den motsatta: att det är naturligt att nya tekniska produkter som kommer in på marknaden skall användas under fri konkurrens, inte under monopol.

Televerket ansvarar för att det över hela landet finns telefonnät och datanät, och det är en ganska opraktisk tanke att en rad företag skulle lägga upp parallella sådana nät över landet. Men när det gäller det som kopplas in på näten borde konkurrensen vara fri, och jag ser inga egentliga skäl till att vi i Sverige skall ha långt mera monopol än i de flesta andra länder.

Jag tar fasta på kommunikationsministerns yttrande att monopolets gränser kan ändras i takt med den tekniska utvecklingen. Jag tror att vi till det också skall lägga att monopolets gränser bör ändras bl. a. med hänsyn till yttrandefriheten och av industripolitiska skäl. Dessa omständigheter talar entydigt för att bestämmelserna skall ändras på det sättet att televerkets monopol successivt krymper.

Anf. 43 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Mitt uttalande om att den tekniska utvecklingen kan ge anledning till ändring av monopolets gränser är ett referat ur det riksdagsbeslut som fattades för knappt ett år sedan.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1981/82:43 om åtgärder för att förhindra utförsäljning av svenska fartyg

Anf. 44 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Alexander Chrisopoulos har mot bakgrund av att Johanssongruppen aviserat försäljning av sex av sina moderna ro-ro-fartyg frågat mig om regeringen är beredd att vidta åtgärder för att förhindra utförsäljning av fartyg från svenska rederier. Frågan utgår alltså från ett konkret fall som jag inte här bör kommentera.

Som svar på frågeställningen vill jag anföra att målet för sjöfartspolitik enligt riksdagens beslut bl. a. är att skapa förutsättningar för att landets utrikeshandel skall utföras på ett tillfredsställande sätt till lägsta samhälls-ekonomiska kostnader. Vidare skall förutsättningar skapas för att trygga landets transportförsörjning i politiska och ekonomiska krissituationer. Riksdagen har anvisat instrument för att genomföra sjöfartspolitik. Dessa instrument – bl. a. kreditgarantier och värdegarantier – skall självfallet utnyttjas. Från parterna på sjöarbetsmarknaden har framförts olika förslag för att förbättra den svenska sjöfartsnäringens konkurrenssituation. Dessa förslag innebär i huvudsak dels olika former av bidrag till driftskostnaderna för fartyg under svensk flagg, dels att den svenska sjöfartsnäringen befrias

från ombordanställdas skatter och sociala avgifter. De av sjöarbetsmarknadens parter framförda förslagen kommer att närmare granskas i samband med att regeringen tar ställning till det förslag som närsjöfartsutredningen kommer att överlämna inom kort.

Anf. 45 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga. Den strukturförändring som den svenska handelsflottan genomgår har varit omvälvande, eftersom nästan alla tankfartyg, bulkfartyg och linjefartyg som den svenska handelsflottan bestod av 1973 har sålts till utlandet. Utvecklingen inom den svenska handelsflottan, som kännetecknas av utförsäljning, utflagning till bekvämlighetsflagg och inhyrning av utländskt bekvämlighetsflaggat tonnage, har inneburit att den svenska handelsflottan har minskats till mindre än hälften under senare år. Det har inneburit att närmare 10 000 arbetstillfällen har försvunnit.

Det borde vara uppenbart för var och en vid det här laget att den utveckling som den svenska handelsflottan genomgår står i total motsättning till samhällsekonomiska, sysselsättningspolitiska och försörjningsberedskapsmässiga intressen. Den aktuella händelse som föranledde min fråga till kommunikationsministern är den av bröderna Johansson aviserade utförsäljningen av sex moderna ro-ro-fartyg, samtliga byggda vid svenska varv och finansierade med 25-procentiga statliga avskrivningslån.

Den aviserade utförsäljningen, som kommer att resultera i att ytterligare 200 sjömän blir arbetslösa, strider klart mot samhällets intressen. Regeringens vägran att stoppa den aktuella utförsäljningen motiverar frågan: Vems intressen är det egentligen regeringen vill slå vakt om? Är det samhällets eller redarkapitalets?

Den andra frågan som man kan ställa sig är: Anser inte kommunikationsministern att finansieringsformer som det aktuella statliga avskrivningslånet underlättar utförsäljningen av den svenska handelsflottan så länge de inte är förknippade med villkor som tvingar redarna att behålla fartygen under svensk flagg?

Anf. 46 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Dessa problem är inte nya. Det har tidigare i år varit frågor här i riksdagen om liknande ting.

Det finns, det kan jag försäkra frågeställaren, ingen som helst ambition i regeringen att gå några vinstintressen till handa i den mening som Alexander Chrisopoulos antydde. Regeringens strävan när det gäller denna näring såväl som alla andra branscher är naturligtvis att vi så långt som det över huvud taget är möjligt, och då gärna med sådana insatser som jag beskrev i mitt svar, skall försöka underlätta för näringen att bedriva sin verksamhet med – så får vi väl uttrycka det i detta fall – svensk anknytning.

Ett bevis på regeringens engagemang och känsla för sjöfartsnäringens betydelse är det gemensamma sammanträffande vi på kommunikationsde-

Nr 14

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om åtgärder för
att förhindra ut-
försäljning av
svenska fartyg*

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Om åtgärder för
att förhindra ut-
försäljning av
svenska fartyg*

partementet har haft med samtliga tre sjöfolksförbund och redarna. Vi resonerade då igenom alla dessa frågor och kom så småningom fram till att samtliga företrädare för näringen skulle försöka hitta utvägar och komma med förslag. Ett nytt sådant sammanträffande är aktuellt någon gång i början av december. Som jag antyder i mitt svar förväntas då olika förslag från näringens företrädare. Då får vi se vad vi kan hitta för utvägar.

Anf. 47 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Frågeställningen är följande: Bröderna Johansson anskaffar sex moderna fartyg, byggda vid svenska varv och finansierade till 25 % med skattebetalarnas pengar. Finansieringen är inte förknippad med några villkor. Det förhållandet underlättar för bröderna Johansson att tämligen omgående sälja dessa fartyg. Affären blir också lönsammare i och med att 25 % av kostnaderna betalas av skattebetalarnas pengar. Anser inte kommunikationsministern att man underlättar utförsäljningen av den svenska handelsflottan och därmed motarbetar de målsättningar som regeringen säger sig ha när det gäller sjöfartspolitik, om man inte förknippar dessa lån med villkor som tvingar redarna att behålla båtarna under svensk flagg?

Anf. 48 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Fru talman! Alla berörda parter inom sjöfartsnäringen är överens om i varje fall en sak – förhoppningsvis fler – nämligen att det behövs lättnader i ekonomiskt avseende för svensk sjöfartsnäring för att den bättre skall kunna hävda sig i konkurrensen med omvärlden. Jag har svårt att förstå att man kan dra den slutsats som frågeställaren här drar – att det skulle underlätta för redarna att sälja ut sina fartyg, om sådana åtgärder som alla är överens om skulle hjälpa näringen kommer till stånd.

Det är i stället så, att om vi inte gjorde någonting så skulle naturligtvis problemen för rederierna vara ännu större, och därmed skulle de ha större anledning att göra sig av med tonnage. Det är ju för att förhindra detta som vi har tagit dessa initiativ. Om jag har förstått rätt, vilket jag tror, är också sjöfartsnäringens samtliga parter intresserade av dem.

Anf. 49 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Jag har bara ytterligare en fråga till kommunikationsministern. Som svar på min fråga åberopar kommunikationsministern de målsättningar som f. n. finns för regeringens sjöfartspolitik. De innebär bl. a. "att skapa förutsättningar för att landets utrikeshandel skall utföras på ett tillfredsställande sätt till lägsta samhällsekonomiska kostnader. Vidare skall förutsättningar skapas för att trygga landets transportförsörjning i politiska och ekonomiska krissituationer."

Jag vill fråga kommunikationsministern följande: Är den fortsatta utförsäljningen av den svenska handelsflottan, bl. a. försäljningen av de sex

aktuella ro-ro-fartygen, förenlig med de här målsättningarna som regeringen säger sig ha när det gäller utvecklingen av den svenska sjöfartspolitikerna?

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1981/82:28 och 43 till justitiekommittén

1981/82:44 till jordbrukskommittén

1981/82:49 till lagutskottet

13 § Anmälades och bordlades

Skrivelsen och propositionerna

1981/82:20 med 1981 års redogörelse för de statliga företagen

1981/82:40 om hemförsäljningslag

1981/82:41 om förundersökningsbegränsningar m. m.

1981/82:47 om förhållandet mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen

1981/82:50 om sättet att fastställa basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. m. m.

14 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1981/82:67 av *Börje Nilsson*

med anledning av proposition 1981/82:22 om differentierade avgifter för pensionärer vid sjukhusvård

1981/82:68 av *Sture Palm m. fl.*

med anledning av proposition 1981/82:27 om medel för särskilt förmånlig kreditgivning till u-land

15 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 28 oktober

1981/82:62 av *Sven Henriesson* (vpk) till arbetsmarknadsministern om arbetslösheten i Västernorrlands län:

I slutet av september fanns det 5 580 öppet arbetslösa i länet. Det betyder att det skett en ökning med 1 760 jämfört med antalet samma tid i fjol och att 4,2 % av länets arbetskraft nu är arbetslös.

Ser vi till de olika länsdelarna, finner vi att Sollefteå och Kramfors är hårdast drabbade, men typiskt är att områden som tidigare haft en relativt

Nr 14

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Meddelande om
interpellationer*

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Meddelande om
interpellationer*

hygglig arbetsmarknad nu också drabbas. Detta är fallet med Timrå, där det nu finns 26 arbetslösa på varje ledigt jobb och där inom kort rationaliseringsåtgärder i massa- och pappersindustrin kommer att innebära ett bortfall av 400 arbetstillfällen.

Nya hårda slag väntar Kramfors, där Väjasågen skall bort liksom AB Kalmar Interiörs enhet med ca 150 anställda. Sistnämnda fabrik har köpts av Swedish Match AB i och för nedläggning. Köpmanholmen drabbas genom nedläggning av Fors fabriker fr. o. m. den 1 juli 1982. Där försvinner ca 860 arbetstillfällen. Till bilden hör också Sundsvallsregionen, där NCB beslutat att lägga ner Johannedals plywood- och boardfabrik och där KemaNord AB planerar kraftiga nedskärningar på främst PVC-sidan. Det är också bekant att aluminiumtillverkningen signalerar nedskärning med hundratalet arbetstillfällen.

Även om några verkstadsföretag i länet inte behöver permittera så finns även här problem. Detta gäller t. ex. företag som tillverkar maskinutrustning för sågverk och de småvarv som finns i länet. Byggnadsverksamheten går ned kraftigt på grund av minskat bostadsbyggande. I fjol vid denna tid fanns 100 arbetslösa byggnadsarbetare – i år drygt 400. Inga tecken tyder på förbättring av läget. Tidigare uppvisades en viss expansion i fråga om offentliga tjänster, men på grund av åtstramningspolitiken är behovet numera mycket litet.

Det mest oroväckande med arbetslöshetens ökning är att den främst drabbar ungdomen. I slutet av september fanns 2 400 arbetslösa ungdomar under 25 år – dvs. 850 fler än vid motsvarande tidpunkt i fjol. Trots ansträngningar från länsarbetsnämnden klarar man inte ungdomsarbetslösheten.

Denna dystra bild av arbetsmarknaden i Västernorrlands län skall ses mot bakgrund av den sedan decennier framdrivna försvagningen av sysselsättningsunderlaget.

Jag vill mot bakgrund av det anförda ställa följande fråga till arbetsmarknadsministern:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta med anledning av den snabbt växande arbetslösheten i Västernorrlands län?

1981/82:63 av *Arne Nygren* (s) till ekonomi- och budgetministern om skatteutjämningen mellan kommunerna:

Svenska kommunförbundets sex nordligaste länsavdelningar har nyligen presenterat en utredning om verkningarna av den senaste skatteutjämningsreformen tiden 1979–1981.

Utredningen, som också presenterats för regeringen, visar att de förändringar i skatteutjämningen som trädde i kraft 1979 ytterligare har vidgat skatteklyftorna mellan kommunerna i norra och södra Sverige. Medan kommunalskatten under de två åren i en genomsnittskommun i södra landsdelen ökat med 16 öre har den för de sex nordligaste länsens kommuner i genomsnitt ökat med 39 öre. Utredningen ger också besked om att kostnaderna för utbildningsverksamhet, arbete och näringsliv, kommunför-

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Meddelande om
interpellationer*

valtning, energi, VA och avfall ökat mycket kraftigare i de sex nordligaste länens kommuner än i södra landsdelens kommuner.

Resultatet av utredningen tyder på att den senaste skatteutjämningsreformen bidragit till en ytterligare regional obalans mellan de norra och de södra delarna av landet. I december 1979 tillsatte dåvarande chefen för budgetdepartementet en särskild utredare för översyn av statistik- och kalkylmetoder för beräkning av grundgarantin i skatteutjämningsystemet. Den skall enligt direktiven prioritera en bedömning på avsnitten kollektivtrafik, vatten och avlopp, byggnad och underhåll samt transporter.

Kommunförbundets länsavdelningar har uttryckt önskemål om att också de stora avståndens betydelse för kommunservice belyses av utredningen. Likaså har Kommunförbundet menat att de permanenta strukturella skillnaderna i engagemanget för sysselsättningen mellan de nordliga och de sydliga landsdelarnas kommuner åsamkar norrlänens kommuner merkostnader som också borde bli kartlagda.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande frågor till ekonomi- och budgetministern:

1. Är statsrådet beredd att utvidga direktiven för kommunala grundgarantiutredningen (B 1980:02) så att utredningens prioriteringar också skall omfatta avståndens och sysselsättningsåtgärdernas betydelse för kommunal merkostnad i norrlänen?

2. Kommer den av Kommunförbundets sex nordligaste länsavdelningar presenterade utredningen om verkningarna av senaste skatteutjämningsreformen i övrigt att föranleda någon åtgärd från regeringens sida?

den 29 oktober

1981/82:64 av *Paul Jansson* (s) till arbetsmarknadsministern om arbetslösheten i Skaraborgs län:

Sysselsättningsläget i Skaraborgs län är nu dystrare än någonsin under efterkrigstiden. Enligt länsarbetsnämndens senaste rapport om arbetsmarknadsutsikterna framgår, att man räknar med att den öppna arbetslösheten i Skaraborg kommer att öka till 6 000 personer under kommande vinter. Det betyder att 5–6 % av arbetskraften blir utan sysselsättning. Av dessa 6 000 arbetslösa kommer inte mindre än 2 500 att vara ungdomar under 25 år.

Det är en katastrofal utveckling av ungdomsarbetslösheten under de senaste åren. Den senaste tidens utveckling innebär att arbetslösheten i Skaraborg nu ligger klart över riksgenomsnittet.

Det bör i sammanhanget påpekas att inte mindre än 59 % av de arbetslösa ungdomarna i Skaraborg saknar varje form av kontant stöd från arbetsmarknadsmyndigheterna – de har således ingen ersättning från arbetslöshetskassa eller KAS. Detta innebär att de blir en stor belastning för sina föräldrar eller att de tvingas söka socialhjälp för sitt uppehälle.

Det framstår som uppenbart att detta innebär stora såväl ekonomiska som psykologiska påfrestningar för dessa ungdomar och deras familjer. Risken är

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Meddelande om
interpellationer*

utomordentligt stor för en social utslagning, som i många fall aldrig går att reparera. Drogmissbruk och andra problem kan innebära att flera av dessa ungdomar aldrig får fast fot på arbetsmarknaden, inte ens i en förbättrad sysselsättningsituation.

Det kan vidare nämnas att inte mindre än 40 % av samtliga arbetslösa i Skaraborg saknar kontantstöd – de har således varken ersättning från A-kassa eller KAS.

Om man ser på arbetsmarknadsläget i länet i stort, så kan man utan överdrift påstå att det på sina håll är i det närmaste katastrofalt. Kommunerna Lidköping, Gullspång och Töreboda är de som f. n. brottas med de största sysselsättningsproblemen. Konkurser och företagsnedläggningar hör till ordningen för dagen.

Enligt länsarbetsnämndens senaste rapport har från inte mindre än 101 företag hittills i år inkommit varsel om uppsägningar som berör närmare 2 000 anställda. Permitteringar som rör 2 215 personer har vidtagits av 24 företag. Vid ytterligare 15 företag har varsel lagts ut om korttidsvecka, vilket berör 549 anställda.

Man räknar från länsarbetsnämndens sida med att ytterligare varsel kan väntas inkomma under hösten och vintern.

På grund av den alltför låga nivån när det gäller byggandet i landet har det skapats stora svårigheter för den stora del av länets industrier som tillverkar byggmateriel och möbler. Dessutom har det kärva ekonomiska läget, med hög ränta och dryga kapitalkostnader, medfört att den industri i länet som bl. a. har tillverkning för jordbruksnäringen har fått stora svårigheter att finna avsättning för sina produkter.

För att möta de värsta problemen, främst då det gäller de 2 500 arbetslösa ungdomarna i länet, har länsarbetsnämnden begärt att få 55 milj. kr. ytterligare för arbetsmarknadsinsatser, särskilt fler beredskapsarbeten för ungdom. Av detta har man endast fått 15 milj. kr.

Det säger sig självt att dessa medel inte förslår långt i dagens prekära situation. Om inte länsarbetsnämnden i Skaraborg snabbt får nya pengar för att bekämpa den stigande arbetslösheten, kommer vi att få uppleva att ytterligare ett antal unga skaraborgare kastas ut i arbetslöshet, med ökande social utslagning och misströstan för framtiden som följd.

Vi måste med skärpa slå fast att det är staten som är skyldig att värna om sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten.

Detta till trots tvingas nu många kommuner att höja kommunalskatten för att på eget initiativ ta ansvar för ungdomarna ute i kommunerna och ge dem ett meningsfullt arbete, i stället för att få dem som passiva understödstagare av kommunal socialhjälp.

Med stöd av det anförda ställer jag följande frågor till arbetsmarknadsminister Eliasson:

1. Vad avser statsrådet att vidta för åtgärder för att möta den ökande arbetslösheten i Skaraborgs län under kommande vinter?
2. Kommer länsarbetsnämnden i Skaraborg att få de medel man begärt för att ordna fler beredskapsarbeten, särskilt för arbetslös ungdom?

3. Anser statsrådet det vara rimligt att så många arbetslösa – totalt 40 % av samtliga arbetslösa och 59 % av ungdomarna – icke uppbär något kontantstöd, vare sig från A-kassa eller KAS, och vad avser statsrådet att vidta för åtgärder för att ändra på detta förhållande?

3. Vad har statsrådet för kommentar till att kommunerna tvingas att höja skatten för att bekämpa ungdomsarbetslösheten i kommunerna, då det är staten som är ansvarig för sysselsättningspolitiken?

*Meddelande om
frågor*

16 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 28 oktober

1981/82:65 av *Inga Lantz* (vpk) till statsrådet Ulla Tillander om besparingarna inom skolområdet:

Det börjar nu visa sig vilka effekter regeringens sparplan kommer att få på skolområdet. Bl. a. läggs nu fram förslag på skilda håll om att korttidsvikarierna skall slopas och ersättas genom omdisponeringar av annan skolpersonal, vilkas uppgifter inte blir att förmedla undervisning, utan att utöva tillsyn över eleverna.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till statsrådet:

Är det regeringens uppfattning att besparingarna på detta sätt skall gå ut över undervisningens kvalitet och omfattning?

1981/82:66 av *Cecilia Jensfelt* (c) till bostadsministern om nya allmänna råd för trafikplanering:

Trafiksituationen i Stockholms innerstad är långt ifrån tillfredsställande. Vi behöver en bättre kollektivtrafikplanering och en bättre cykeltrafikplanering. Kollektivtrafiken är helt bortglömd i de råd och anvisningar, SCAFT 68, som kommunerna har att tillämpa i sin trafikplanering.

Statens planverk har tillsammans med tre andra statliga verk utarbetat allmänna råd för trafikplanering, TRÅD, som skall ersätta SCAFT.

Jag anser att TRÅD bl. a. ger bättre råd och anvisningar när det gäller kollektivtrafikplanering, cykeltrafikplanering och planering i samband med stadsförnyelse. Dessutom blir trafikinvesteringarna i gatunätet lägre än enligt gällande SCAFT. TRÅD har legat på regeringens bord sedan juni 1979.

När avser regeringen medge att de nya allmänna råden för trafikplanering meddelas?

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Meddelande om
frågor*

1981/82:67 av *Marie Nordström* (fp) till försvarsministern om försvarets helikopterorganisation:

Försvarets helikopterorganisation har sedan lång tid utretts och utreds nu på nytt. Förra höstens allvarliga ubåtsincident gav anledning att ifrågasätta om helikopterorganisationen har tillräcklig ubåtsjaktskapacitet med hänsyn till vårt utökade sjöterritorium.

Behovet av ett mer rationellt utnyttjande av helikoptrar är stort både i militära och i civila sammanhang. Behovet av bättre samordning är också stort, både mellan flygets och marinens helikopterförband och mellan militära och civila arbetsuppgifter.

Jag vill därför fråga försvarsministern:

Vid vilken tidpunkt kommer förslag om ett mer rationellt utnyttjande av försvarets helikoptrar att framläggas?

1981/82:68 av *Torsten Karlsson* (s) till industriministern om arbetsmarknadssituationen i Motala:

Ett nytt chockbesked har drabbat de anställda vid Luxor AB i Motala genom att företagsledningen den 28 oktober informerat om att 630 anställda kommer att bli avskedade under tiden fram till september 1982. Detta sker efter att de anställda vid två tillfällen under detta år varit korttidspermitterade och att förhandlingar nyligen avslutats om uppsägning av ca 200 anställda.

Med hänsyn till den svåra arbetsmarknadssituation som f. n. råder i Motala med mer än 1 100 arbetslösa, så är de aviserade uppsägningarna ett dråpslag mot kommunen. Snabba åtgärder måste till för att klara Luxor som företag och för att stödja arbetsmarknaden i Motala.

Jag vill med anledning av det inträffade fråga industriministern:

Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att rädda sysselsättningen vid Luxor och för att i övrigt förbättra arbetsmarknadsläget i Motala?

den 29 oktober

1981/82:69 av *Lena Öhrsvik* (s) till statsrådet Karin Ahrland om remissbehandling av förslag till vissa ändringar i lagen om beredande av slutna psykiatrisk vård:

Socialberedningen har i ett delbetänkande föreslagit vissa ändringar i lagen om beredande av slutna psykiatrisk vård (LSPV).

Förslagen avviker på flera punkter från tidigare remissbehandlade och väl förankrade förslag, vilka förelades riksdagen i socialtjänstpropositionen.

Jag vill därför ställa följande fråga till statsrådet Ahrland:

Ämnar statsrådet se till att frågorna om ändring i LSPV får en allsidig belysning genom remiss och lagrådsgranskning av socialberedningens förslag?

1981/82:70 av *Nils Berndtson* (ypk) till industriministern om verksamheten vid Luxor Industri AB i Motala:

Direkt efter ett beslut om att minska antalet anställda med 200 personer har ledningen för det statligt ägda Luxor AB i Motala begärt att ytterligare 630 jobb skall försvinna. Därmed skulle antalet anställda halveras på ett år. Stor osäkerhet råder om företagets fortsatta existens.

Statligt ägande och statliga medel bör rimligen användas för att trygga sysselsättningen och inte för att förvärra situationen i en kommun med stor arbetslöshet.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga industriministern:

Vilka åtgärder är regeringen beredd vidta för att säkra utveckling och sysselsättning vid Luxor i Motala?

1981/82:71 av *Bonnie Bernström* (fp) till justitieministern om regeringens syn på viss samhällsinformation i Sovjetunionen:

380 000 judar i Sovjet väntar på utresetillstånd; av dem har ett åttiotal väntat i tio år eller mer. Många av dessa har dessutom blivit arresterade, åtalade för påhittade eller preskriberade "brott" och dömda till fång- eller arbetsläger – liksom många andra ofiktänkande i Sovjet. Ett sådant fall är matematikern Viktor Brailovski, som dömdes bl. a. för en medverkan som låg långt tillbaka i tiden i en tidskrift som anses sprida lögnen om det sovjetiska systemet.

Justitieministerns nyligen genomförda resa till Sovjet syftade enligt tidningsuppgifter till att studera den sovjetiska informationen som är längre gående än den svenska informationen till allmänheten om gamla och nya lagar. Bl. a. angavs i tidningsuppgiften att denna information består av att offentliggöra domarna för att stärka rättsmedvetandet. Även domen mot Viktor Brailovski offentliggjordes.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga justitieministern:

Vilka slutsatser drar justitieministern för svensk del efter sin resa angående den sovjetiska informationen till allmänheten om tillämpningen av sovjetiska lagar?

1981/82:72 av *Lennart Nilsson* (s) till bostadsministern om förutsättningarna för helårsboende i vissa fritidsboendekområden:

Fritidsboendekommittén har i ett delbetänkande föreslagit åtgärder i syfte att motverka negativa följder av omvandling av helårsbostäder för fritidsboende.

Enligt pressmeddelande från bostadsdepartementet avser regeringen inte att lägga fram något förslag enligt av fritidsboendekommittén föreslagna åtgärder.

Samtidigt pekar bostadsministern på att det är angeläget att lösa problemen i de områden där omvandlingen av helårsbostäder för fritidsboende är omfattande.

Nr 14

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Meddelande om
frågor*

Nr 14

Torsdagen den
29 oktober 1981

*Meddelande om
frågor*

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga statsrådet:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att skapa förutsättningar för helårsboende i attraktiva fritidsboendeområden?

17 § Kammaren åtskildes kl. 13.22.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert